

5 Mogelijke bezwaren

Zijn Klimaatdukaten echt zo effectief als wordt beweerd?

Stel dat huishoudens en bedrijven het gewoon opgaven en geen moeite deden om hun behoefte aan fossiele brandstof te verminderen: de prijs van Klimaatdukaten zou in rap tempo stijgen; veel mensen zouden eronder lijden en het zou politiek zulke vreselijke bijwerkingen krijgen dat de Overheid eronder zou zwichten en zou stoppen met het hele systeem. Tsja, ieder instrument is gevoelig voor onwil. Met Klimaatdukaten is er de meeste kans om de verantwoordelijkheid daar te leggen waar hij hoort: in het hart van de burger. Energiebesparingsprogramma's waarbij de besluitvorming hoog in de bureaucratie plaatsvindt en waarbij burgers moeten doen wat hen wordt opgedragen, of waarbij burgers worden gedwongen door middel van belastingen, geven minder reden tot samenwerking die van harte is en inventief.

Sommige mensen denken dat Klimaatdukaten geen rekening houden met vliegverkeer. In feite worden de luchtvaartmaatschappijen er wel degelijk bij betrokken. Zij moeten op de normale wijze voor Klimaatdukaten betalen en krijgen niet de kans hieraan te ontsnappen door de Klimaatdukaten die zij bij de aankoop van hun brandstof moeten betalen (als dukaten) op hun klanten te verhalen. De klant moet uiteindelijk sowieso voor de Klimaatdukaten betalen, want luchtvaartmaatschappijen hebben behalve van tickets voor reizigers geen andere bron van inkomsten. Juist wanneer de kosten van de Klimaatdukaten bij de prijs van het kaartje moeten worden inbegrepen, wordt de concurrentie voor de maatschappijen

heel intens, terwijl zij als zij deze dukaten eenvoudigweg apart declareren, ze deze weg kunnen wimpelen als gewoon weer een nieuwe vorm van belasting.

Hier vinden we drie belangrijke principes. Ten eerste, ieder product en iedere dienst die we kopen bevat energie en alle vormen van energieverbruik worden gedekt met Klimaatdukaten. Zodoende ontsnapt geen enkele consumentenaankoop aan het Klimaatdukatenstelsel.

Ten tweede garanderen de Klimaatdukaten dat de beoogde beperking van de koolstofuitstoot of van de energie-afhankelijkheid – zoals die door het Budget is vastgesteld – daadwerkelijk bereikt zal worden. Toeters en bellen zijn absoluut niet nodig; het systeem haalt zeker zijn doel en het is aan ons om uit te vinden hoe wij ons het beste aanpassen. Hoe minder er van bovenaf wordt ingegrepen – hoe minder regels en veranderingen er zijn – hoe meer vertrouwen het systeem opwekt en hoe beter het zal werken.

Ten derde: het voornaamste beleidsprobleem dat zich momenteel voordoet bij luchtvaartmaatschappijen is dat zij tot voor heel kort aan geen enkele vorm van accijns of regelgeving omtrent koolstofuitstoot zijn onderworpen – maar dit is aan het veranderen. Zodra de uitzonderingspositie van de luchtvaartmaatschappijen is opgeheven, en dat zal snel gebeuren, kunnen zij ook worden ondergebracht in het kader van nationale Klimaatdukatenstelsels. Zij moeten dan, net als ieder ander bedrijf, ook Klimaatdukaten inleveren voor hun energiebehoeften.¹²

Zijn Klimaatdukaten echt zo eerlijk en gelijkwaardig als wordt beweerd?

Geen enkel instrument kan volhouden volledig eerlijk en gelijkwaardig te zijn. Bijvoorbeeld mensen die in het buitengebied wonen hebben het nadeel dat zij (in vergelijking met stadsbewoners) verder moeten rijden naar hun werk, en men-

sen met een laag inkomen hebben het nadeel dat zij minder goed in staat zijn hun voorraad Klimaatdukaten aan te vullen dan mensen met een hoog inkomen. Maar daar staat ook weer iets tegenover: mensen in het buitengebied zijn beter in staat hun eigen energie op te wekken. Het systeem is misschien niet in alle opzichten gelijkwaardig, maar de verschillen zijn niet onoverkomelijk. En het verandert ten goede: de huidige situatie is het uitgangspunt voor verbeteringen en aanpassingen.

Kinderen krijgen geen volwassen Toekenning, maar worden wel bij het systeem betrokken door middel van een kinderbijslag die zo is opgesteld dat gezinnen met kinderen op een eerlijke en flexibele manier kunnen voldoen aan hun specifieke behoeftes. De kinderbijslag dient juist om te voorkomen dat er problemen met eerlijkheid en efficiëntie zouden ontstaan doordat iedere pasgeborene automatisch een volwaardige volwassen Toekenning Klimaatdukaten toegewezen krijgt. Baby's verbruiken veel energie – bijvoorbeeld voor een warme kamer – maar als de zorg voor een zuigeling net zoveel energie vergt als het gemiddelde autorijdende gezinshoofd, dan zou dat schrikbarend inefficiënt zijn.

Het is waar dat de gelijke Toekenning per hoofd van de bevolking op zichzelf vrij onflexibel is. Mensen die meer energie nodig hebben (omdat zij bijvoorbeeld een eind moeten rijden naar hun werk) krijgen dezelfde Toekenning als mensen die thuis werken. Dat lijkt onrechtvaardig, maar het punt is dat de onflexibele, gelijkwaardige Toekenning zelf een belangrijke taak vervult: het geeft aan iedere energieverbruiker een belangrijke stimulans om die veranderingen aan te brengen die hij of zij nodig heeft om zo energiezuinig mogelijk te leven. Als mensen gecompenseerd zouden worden voor de energieverblindende delen van hun leven, zou de doelstelling verloren gaan. De gelijke Toekenning per hoofd van de bevolking concentreert de aandacht op het omgaan met de situatie zoals die is; het legt de realiteit bloot. In die zin zijn Klimaatdukaten een simulatie en voorbode van klimaatverandering zelf, welke geen onderscheid maakt op basis van behoefte. Als we zoeken naar eerlijkheid en rechtvaardigheid, moeten we om te begin-

nen individueel en collectief effectief zijn in de aanpak van de klimaatverandering en het energietekort. Deze twee gigantische gebeurtenissen geven eerlijkheid een nieuwe betekenis – of beter gezegd een nieuw gebruik: het betekent je op een eerlijke en gelijkwaardige manier doeltreffend voorbereiden.

Kunnen mensen zich met Klimaatdukaten in de schulden steken? Nee. Schulden zijn niet toegestaan; besteedt u meer dukaten dan op uw rekening staan, dan koopt de energieleverancier eenvoudigweg (op uw kosten) de Klimaatdukaten die nodig zijn voor uw energie-aankoop en levert ze namens u in.

Werken Klimaatdukaten echt zo efficiënt als wordt beweerd?

Als de energiekosten door Klimaatdukaten onstabiel zouden worden, dan zou dat niet efficiënt zijn, maar er is reden om aan te nemen dat de prijzen onder een Klimaatdukatenregime juist stabiel worden: hoge brandstofprijzen verminderen de vraag naar Klimaatdukaten waarmee de prijs daalt (en vice versa) en waarmee de totale prijs (brandstof en Klimaatdukaten) stabiliseert.¹³

En hoe zit het met fraude? Er is geen reden om aan te nemen dat er meer fraude gepleegd wordt op de markt voor Klimaatdukaten dan op welke andere markt ook. Fraude met creditcards heeft geen verwoestende uitwerking op het creditcardstelsel. Sterker nog, de markt voor Klimaatdukaten is zelfregulerend: het energiebedrijf dat u de brandstof verkoopt moet de Klimaatdukaten die het bij de aankoop van die brandstof moest inleveren van u terugvorderen: Klimaatdukaten draaien in de gehele energiecycclus mee en het is in het belang van iedere deelnemer dat deze keten niet wordt onderbroken.

Maar duurt het niet lang om dit te ontwikkelen? Eén ding moet steeds in het oog worden gehouden: het systeem zelf vindt niets uit; alle systemen en technologieën die ervoor no-

dig zijn, worden reeds in andere toepassingen gebruikt. Een systeem waarbij een ieders *koolstofuitstoot* wordt bijgehouden zou inderdaad complex worden; dergelijke technologieën bestaan niet en het opzetten daarvan zou minstens vijftien jaar duren.¹⁴ Maar een Klimaatdukatensysteem dat simpelweg is gebaseerd op het inleveren van elektronische eenheden wanneer brandstof wordt aangeschaft, is zuiver en efficiënt. Vijftien maanden? Als iets snel moet gebeuren, kan dat ook.

Zou het heffen van belasting niet eenvoudiger en effectiever zijn?

Het is belangrijk om goed in te zien dat belasting heffen geen geschikte manier is om de koolstofuitstoot te verminderen. Daarvoor zijn er de volgende argumenten. Als de belasting hoog genoeg was om het gedrag van de welgestelden te beïnvloeden, zou dat de armen uit de markt prijzen, waardoor die belasting het middelpunt wordt van politieke verontwaardiging en de kwestie alle aandacht en moeite opslokt die nou juist, zonder twijfel of afleiding, gericht moet worden op de energiebeperking.

Het systeem moet zich duidelijk en standvastig richten op het lange-termijnprogramma, dat van het jaar op jaar verlagen van de energieafhankelijkheid. Er is een kader nodig om dit in goede banen te leiden, maar daarvoor zijn belastingen niet het geëigende middel: belastingen kunnen nu eenmaal niet voor langere tijd een stabiel signaal afgeven: als het belastingtarief constant blijft werkt het niet in bepaalde perioden van de economische cyclus; als het fluctueert geeft het geen stabiel signaal af.

Door belasting wordt mensen geld afgenomen op het moment dat zij dat juist het hardste nodig hebben: wil men de benodigde teruggang in energieverbruik bereiken, dan moet er aanzienlijk worden geïnvesteerd in een scala van structurele veranderingen en technologieën, en het is van essentieel belang dat mensen daarvoor zoveel mogelijk inkomen beschik-

baar hebben. Men moet worden gestimuleerd om vooruit te plannen en, wellicht bovenal, moet er een betrouwbaar Toekennings/rantsoeneringssysteem klaar staan, zodat wanneer de structurele energiecrisis toeslaat, iedereen gegarandeerd een eerlijk en gelijkwaardig deel krijgt.

En het heffen van belasting is gebaseerd op de aanname dat de autoriteiten weten wat de mensen moeten doen en dat zij dat niet doen tenzij ze daartoe gedwongen worden – in wezen beboet worden omdat ze eigenlijk niet goed meewerken. Voor de stappen op de weg van de energiebeperking is daarentegen juist een duidelijk gedefinieerd kader vereist en de problemen binnen dat kader kunnen alleen opgelost worden door het ontketenen van plaatselijk vernuft en virtuositeit. Alleen gedetailleerde vindingrijkheid kan uitdokteren wat er daadwerkelijk moet gebeuren en het kan alleen worden bereikt door gebruik te maken van specifieke plaatselijke mogelijkheden en de maatregelen door de mensen zelf te laten coördineren. Door het heffen van belastingen verspilt men het grootste voordeel dat de energiebeperking ter beschikking staat: plaatselijke virtuositeit. Klimaatdukaten ‘dwingen’ niet, zetten niet klem, maar ‘trekken’ juist, maken los; zij stimuleren de creatieve intelligentie van het volk; virtuositeit wordt daarbij een welkome eigenschap.

Belastingen moeten worden gebruikt waarvoor ze zijn bedoeld – geld inzamelen.

Voor een volledige vergelijking tussen Klimaatdukaten en belastingen als middel om de energiebeperking te bereiken, zie het schema op pag. 59-61.

EEN VERGELIJKING TUSSEN KLIMAATDUKATEN EN BELASTINGEN

<i>Klimaatdukaten</i>	<i>Belastingstelsel</i>
1 <i>Een Garantie.</i> Klimaatdukaten garanderen dat het terugdringen van brandstofverbruik zoals door het Budget is vastgesteld, ook daadwerkelijk wordt bereikt.	<i>Geen garantie.</i> Als het belastingtarief hoog genoeg is om effectief te zijn, zal het uit politiek oogpunt niet geaccepteerd worden; is het laag genoeg om acceptabel te zijn, dan is het niet effectief.
2 <i>Tijd om vooruit te plannen.</i> Het Klimaatdukaten Budget geeft een duidelijk lange-termijnsignaal af van de omvang van de afname gedurende 20 jaar. Het Budget is constant; de prijzen passen zich aan.	<i>Geen tijd om vooruit te plannen.</i> Belastingtarieven kunnen niet bij voorbaat voor vele jaren vooruit worden vastgesteld. De kern, namelijk te weten waar het naartoe gaat, gaat hierdoor verloren.
3 <i>Eerlijkheid en gelijkwaardigheid.</i> Klimaatdukaten worden verspreid onder volwassenen, ieder hoofd van de bevolking evenveel. Hiermee wordt het effect van energiecrisis en klimaatverandering alvast gesimuleerd en het toont aan welk energieverbruik het meest urgent aandacht nodig heeft.	<i>Oneerlijkheid en ongelijkheid.</i> Als belastingtarieven hoog genoeg zijn om de rijken te beïnvloeden, dan zijn ze voor de armen ondraaglijk. Maar een ingewikkeld schema vol uitzonderingen verstoort het signaal en het niet mee (hoeven) doen van rijken en speciale gevallen wekt de indruk dat het probleem hen niet aangaat.
4 <i>Het geld blijft bij de consument.</i> De hoge kosten die met de transformatie zijn gemoeid en de mogelijke economische teruggang vereisen dat de consument zelf zoveel mogelijk geld in handen houdt.	<i>Haalt geld weg bij de consument.</i> Huishoudens moeten betalen voor slechte prestaties op energiezuinigheid, waardoor er minder geld overblijft om te investeren in de verbetering daarvan.
5 <i>Zowel geschikt voor energieschaarste als voor het klimaat.</i> Klimaatdukaten vormen één enkel systeem dat een antwoord is op zowel de klimaatverandering als de energieschaarste – twee aspecten van hetzelfde probleem.	<i>Niet relevant voor energieschaarste.</i> Het heffen van belastingen doet niets tegen tekorten in de brandstofvoorraden; het zou de reeds hoge energieprijzen alleen maar doen stijgen.

- 6 *Verzekerd van rantsoen.* Klimaatdukaten garanderen iedereen zijn of haar energierantsoen. Zodra de uitputting van energie toeslaat, is het essentieel dat er een elektronisch rantsoeneringssysteem klaarstaat.
- 7 *Uitgedrukt in energie.* Het betreft een energieprobleem dat roept om vindingrijke oplossingen in energie. Daarom moet het worden uitgedrukt in energie.
- 8 *Een systeem dat vanzelf loopt.* Klimaatdukaten controleren zichzelf als het ware, doordat de meeste transacties geautomatiseerd verlopen door middel van pinpas of automatische afschrijving; de focus ligt op het vinden van manieren om het energieverbruik te laten afnemen, niet op de energiebeperking zelf.
- 9 *De Overheid helpt.* Het Klimaatdukaten Budget wordt niet door de Overheid vastgesteld. In plaats daarvan heeft de Overheid als taak om het voor iedereen (inclusief haarzelf) mogelijk te maken het energieverbruik te laten afnemen.
- 10 *Concurrentie voordeel.* Zij die als eerste in actie komen kunnen profiteren van lagere energieprijzen, goedkopere energiebesparende oplossingen en diensten en een eerlijke verdeling van energie in tijden van schaarste.
- Niet verzekerd van rantsoen.* Bij belastingen loopt ieder individu het risico helemaal niet meer te kunnen beschikken over energie op het moment dat olie en gas schaars beginnen te worden.
- Uitgedrukt in geld.* De belasting is alweer een nieuwe kostenpost in het huishoudboekje – een straf voor falen – geen positieve stimulans om na te denken over energie.
- Geen systeem dat vanzelf loopt.* Gebruikers moeten omgaan met de kosten en baten van het systeem; dat kost tijd en aandacht die besteed zou moeten worden aan het uitvinden van energiezuinige oplossingen.
- De Overheid straft.* De Overheid heft belastingen bij diegenen die de beoogde doelstelling niet halen. Door het niet behalen van die doelstelling krijgt de Overheid een financieel voordeel.
- Concurrentie nadeel.* Als belastingen hoog genoeg zijn om resultaten te boeken, dan zijn ze ook hoog genoeg om de productieprijzen te laten stijgen.

11 <i>Trekkkracht</i>. Klimaatdukaten zijn gebaseerd op Slank Denken, waarin mensen de verantwoordelijkheid krijgen om hun eigen intelligentie en die van degenen om hen heen te benutten in de context van de specifieke plaatselijke mogelijkheden.	<i>Druk</i>. Belastingen komen tussenbeide met globale instructies waarbij geen rekening wordt gehouden met plaatselijke problemen en mogelijkheden en waarmee wordt uitgedragen dat mensen vooral zelf niet moeten nadenken, want het Ministerie weet het toch het beste.
12 <i>Het Gemeenschappelijke Doel</i>. Klimaatdukaten bereiken het samengaan van individuele doelen met het gemeenschappelijke doel: U wordt gemotiveerd om dát te doen wat in het belang is van ieder ander (en vice versa).	<i>Geen Gemeenschappelijk Doel</i>. Belasting is gericht op individuele motivatie: individuele personen maken zich niet druk om wat een ander moet betalen. En als men de belasting kan betalen, waarom zou men zich dan druk maken om samen met anderen te proberen het tarief te verlagen?
-

Werken Klimaatdukaten niet beter zij aan zij met de bestaande emissiehandelssystemen voor grote ondernemingen?

Nee. Dat zou betekenen dat alles dubbel geteld moet worden – dat wil zeggen dat sommige bedrijven dubbele koolstofeenheden zouden moeten inleveren. De enige manier om dit te voorkomen is door bedrijven die onderhevig zijn aan systemen zoals de ETS van de EU vrij te stellen van het inleveren van Klimaatdukaten als zij energie kopen, maar dit is niet uitvoerbaar omdat grote ondernemingen dan nog steeds Klimaatdukaten moeten inleveren als zij fossiele brandstoffen kopen; hun energieleveranciers zullen hen daartoe verplichten om zo de Klimaatdukaten terug te krijgen die zij zelf moesten inleveren. Het zou onduidelijk zijn – en praktisch onmogelijk – om twee koolstofbudgetten met een gelijk doel overeind te houden, die verschillende maar overlappende domeinen bestrijken. Zelfs al zou dat mogelijk zijn, dan zou daardoor een markt ontstaan waarin één product twee prijzen heeft – een

afwijking die spoedig door de zwartemarktarbitrage zal worden vernietigd.

Wel goed met elkaar verenigbaar zijn Klimaatdukaten (een *intranationaal* handelssysteem) en internationale handel. Maar die internationale handel vindt plaats tussen landen, niet tussen gebruikers binnen die verschillende landen. Landen kunnen hun nationale Budget vaststellen als resultaat van een verdeling die ze kunnen bereiken door middel van elke combinatie van handel en onderhandelen die maar werkt; inclusief internationale afspraken over vergoedingen, mocht dat passend blijken. Maar Klimaatdukaten worden dan niet over de nationale grenzen verhandeld.¹⁰

Wat gebeurt er als de prijs daalt?

Het is een veelgehoord misverstand dat door een lage prijs het systeem niet meer effectief zou zijn. Klimaatdukaten worden uitgedrukt in hoeveelheden, niet in prijzen. Zolang het Budget zijn werk doet, is het niet van belang hoe laag de prijzen worden, want ons doel is het verlagen van de hoeveelheid koolstofuitstoot (of verbruikte fossiele brandstoffen), en die verlaging wordt door het Budget gegarandeerd. Het is inderdaad een belangrijk bijkomend doel van het systeem om er alles aan te doen om de prijs per Klimaatdukaaat laag te houden – lage prijzen bewijzen immers dat de economie zich goed aan het Budget weet aan te passen zonder acute haken en ogen; het is in het bijzonder belangrijk dat de prijzen laag blijven voor de armere mensen en voor ieders mogelijkheden om te investeren in de nodige energiebesparende oplossingen. We zijn gewend te denken in prijzen, niet in hoeveelheden. Het klimaatprobleem en de oliepiek zijn hoeveelheid-gerelateerde problemen: Klimaatdukaten zijn een passend hoeveelheid-gerelateerd antwoord.

Het effect van het Klimaatdukatensysteem op de economische groei

Er wordt soms beweerd dat voor een effectieve aanpak van de klimaatverandering nu eenmaal een prijs moet worden betaald in de vorm van een verslechtering van de economische groei.¹⁵ Dit verdient enige commentaar:

- a Een effectief programma brengt belangrijke verbeteringen op het gebied van verduurzaming met zich mee, inclusief de bijbehorende besparingen op energiekosten. Ook zou het de hoeveelheid schakels in de productieketen terugbrengen – die betreurenswaardige onvermijdelijkheden die wij nu maar moeten aanvaarden, al is het niet van harte. Denk aan: verre reizen en transport, met name van voedsel, files, geknoei met afval, ziektekosten van mensen tengevolge van luchtvervuiling. Als deze kosten door de energiebeperking aanzienlijk worden verminderd, hebben we meer geld over om uit te geven aan de goederen die we daadwerkelijk willen hebben. Daarmee zou in de praktijk elke verlaging van het bruto nationaal inkomen worden verzacht; of het zou zelfs kunnen stijgen.
- b Maar stel nou dat de economische groei daadwerkelijk zou verminderen als gevolg van het systeem. Het zou een vergissing zijn om aan te nemen dat dit ertoe doet, want de groeivermindering wordt dan veroorzaakt doordat arbeid en kapitaal die normaal gericht zouden zijn op economische groei, nu gericht worden op het implementeren van klimaatoplossingen. En dat is geen probleem: de voornaamste reden voor economische groei is het behouden van werkgelegenheid voor mensen die anders bij iedere arbeidsbesparende technische vooruitgang hun baan zouden kwijtraken. Als de maatregelen op klimaatgebied kunnen zorgen voor volledige werkgelegenheid – en het gaat zeker banen opleveren – dan bereikt men daarmee het meest gewichtige punt: een stabiele economie.
- c Dit gaat nog wat verder. De reden waarom we überhaupt problemen ondervinden met klimaatverandering en het op-

raken van de olievoorraden is omdat de markteconomie twee eeuwen lang economische groei heeft mogen genieten. Maar een systeem dat afhankelijk is van constante groei bezit een ingewortelde tegenstrijdigheid die uiteindelijk tot zijn ondergang zal leiden. Vroeg of laat houdt het groeiproces op. Zolang de groei niet stopt wordt het klimaat niet stabiel en de aarde niet van de ondergang gered – alhoewel we misschien al te ver zijn doorgeschoten. Groei is het centrale dilemma – we zijn verdoemd met, en verdoemd zonder – en we moeten een oplossing vinden, en daarmee nú komen.

Als de door Klimaatdukaten aangeleverde maatregelen inderdaad zorgen voor een stagnering van de groei, dan kan dat worden beschouwd als bewijs dat we niet alleen een oplossing gaan bieden voor de koolstofuitstoot en energietekorten, maar daadwerkelijk de wezenlijke tegenstrijdigheid in de politieke economie van de moderne wereld onder ogen zien.

Waarom een goed systeem als dit niet internationaal gebruiken?

Bepaalde afspraken vinden ongetwijfeld steun in vormen van internationale handel, maar dat vindt plaats in een andere markt dan die van Klimaatdukaten. De internationale schaal wordt gedekt door aanvullende systemen zoals Contraction & Convergence (Vermindering van emissies en verschillen), of het Oil Depletion Protocol (Olie Uitputtingsprotocol).

Klimaatdukaten zijn *binnen* een dergelijk internationaal systeem ontworpen voor gebruik op nationaal niveau: ze zijn zelf niet geschikt als internationaal/wereldwijd kader. Ze steunen op de gemeenschappelijke motivatie op een schaal waarin de individuele bijdrage als wezenlijk wordt herkend: het wij-gevoel. Dat saamhorigheidsgevoel mag gezien vanuit het lot van de hele planeet ook aantrekkelijk lijken, maar een systeem waarbij de individuele motivatie op één lijn moet lig-

gen met gemeenschappelijke doelstellingen werkt alleen op een dermate kleine schaal dat individuele personen zien dat hun acties er daadwerkelijk toe doen. Er moet voldoende reden zijn om te geloven dat iedereen die toegang heeft tot het systeem ook meewerkt: geen diefstal, geen sabotage – of in ieder geval niet zoveel dat mensen hun geloof in het systeem kwijtraken. Het werkt niet op een dermate grote schaal dat individuele personen niet meer het gevoel hebben erbij te horen, of het idee hebben dat hun bijdrage niet veel uitmaakt.¹⁶

Een wereldwijd Klimaatdukatensysteem zou daarnaast onstabiel zijn, aangezien het overal ter wereld kwetsbaar is en kan instorten; en het zou ofwel het belangrijke element van het enkele Budget verliezen, of het zou proberen één enkel *one-size-fits-all* Budget vast te stellen, wat oneerlijk en ongepast zou zijn voor de wijd uiteenlopende omstandigheden tussen de afzonderlijke landen.¹⁰

Binnen internationale systemen moet het voor verschillende naties mogelijk zijn om verschillende hoeveelheden energie te verbruiken; die flexibiliteit moeten ze bieden. Hier bestaan vele argumenten voor: hun huidige mate van afhankelijkheid van olie verschilt; net als hun mate van welwillendheid om hun afhankelijkheid van fossiele brandstof te verminderen, en de mate waarin zij beschikken over eigen binnenlandse olie- en gasvoorraden. Bovendien verschillen Overheden in hun vermogen om, in tijden van wereldwijde energieschaarste, dure energie op de internationale markt te kopen en deze vervolgens voor een lagere prijs middels rantsoeneringssystemen in hun binnenlandse economie te distribueren. Om dergelijke redenen zullen de koolstofbudgetten van de landen substantieel van elkaar verschillen – in ieder geval tot het ‘convergentie’-gedeelte van *Contraction & Convergence* van kracht wordt met betrekking tot het daadwerkelijke gebruik van fossiele brandstoffen. Zou het Klimaatdukatensysteem zijn ontworpen als internationaal systeem, dan zouden consumenten in verschillende landen zich moeten houden aan koolstofbudgetten die geen betrekking hebben op hun huidige behoeften en afhankelijkheid, en het systeem zou bedolven worden on-

der enorme geldstromen tussen energieconsumenten in verschillende landen.

Klimaatverandering en de oliepiek zijn wereldwijde problemen en in die zin is daarvoor ook een wereldwijde oplossing nodig. Maar het moet wel een stelselmatig onderlegde, modulair opgebouwde wereldwijde oplossing zijn. Het is handig hierbij de 'Regel van Inschaling van Systemen' in gedachte te houden: grootschalige problemen vereisen niet perse grootschalige oplossingen; ze vereisen kleinschalige oplossingen binnen een grootschalig kader. Klimaatdukaten, hier het kleinschalige systeem binnen het grotere (wereldwijde) kader, is op zichzelf weer het grotere (nationale) kader voor kleinschalige (lokale) plannen voor het terugdringen van energieverbruik. En deze nationale Klimaatdukaten systemen hoeven niet allemaal tegelijk te ontstaan. Eéntje moet als eerste beginnen, een pionier die daarmee niet alleen het voorbeeld is voor de rest van de wereld, maar ook een voorsprong neemt met de technologie en het rantsoeneringssysteem dat nodig zal zijn wanneer de olievoorraad opdraakt. Er zijn voordelen voor wie als eerste begint.